

Q. B. V. 24
DISSERTATIO POLITICA
De

BELLO

EJUSQ; CAUSIS:

Quam

PERMISSU AMPLISSIMÆ FACULTATIS PHILOSOPHICÆ,
IN REGIA AD AURAM ACADEMIA,

PRÆSIDE

Viro Amplissimo Celeberrimoque

DANIELE ACHRELIO,

ELOQUENTIÆ PROFESSORE ORDINARIO.

Pro Gradu Magistrii,

Publico examini committit,

S. R. M. Alumnus,

NICOLAUS J. LECHANDER,

Westro-Gothus.

Ad diem 28. Junij ANNO M. DC. LXXXII.

In Auditorio Maximo horis solitis.

Excusa ABOÆ, à Regiæ Academiæ Typogr.
JOHANNE LAURENTII WALLIO.

Reverendissimo Amplissimoque Domino,

M. ANDREÆ OMÆNIO,

Inclyræ Diœcesios Scarenfis Episcopo gravissimo,
Consistorii Ecclesiastici Præsidi, & Regii Gy-
mnasii, quod ibidem floret, Ephoro celeberrimo,
Mecænati & Patrono pio obsequii cultu
suspiciendo :

UT ET

Pl. Reverendo Praclarissimoque Domino,

M. PETRO LAURENTINO,
Præfatæ Diœcesios Archipræposito meritissimo,
Consistorii Ecclesiastici Adessori Primario, & tem-
pli cathedralis Pastori vigilantissimo, Promotori
reverenter colendo :

Cæterisque Pl. Reverendis & Clarissimis Dominis,

Gymnasii Scarenfis **LECTORIBUS** meritissimis,
& Consistorii Ecclesiastici **ADSESSORIBUS**
dignissimis, Fautoribus & Promotoribus piè
colendis :

SALUTEM, FELICITATEM ET ANNOS!

EX quo literis vacare cæpi, nihil non de-
votè de ingenuis artibus cogitavi, & nefas
duxi divinum hunc spiritum, in quo cœlestis
lucis reliquæ radiant, in corporis tenebris
sepelire; inscitizque caliginem, quæ spissæ
instar nubis, mentem nostram ob lapsum primorum paren-
tum obsidet, literarum luce splendoreq; quodam modo non
discutere; cum tantum tamque illustre donum nobis cœ-
litus contigerit, ut in nulla non terrarum ora, literarum
nomen ac decus vigeat. A primo idcirco ætatis limine Musis
piâ parentum curâ consecratus, mirari in aliis didici, quod
mihi deesse vidi; & piis id votis unicè flagitavi, ut si non ad
sublimia, saltem ad mediocria scientiarum adfurgere valerem.
Prima autem adolescentiæ initia non leve excepit malum,
dum præclarum parentem, piis conatibus prolixè faventem,
acerbitas fati abstulit, & me hoc solatio destitutum, vix præ-
clari quidquam in literarum studiis audere sivit. Cœlesti
autem ope, & præclaro bonorum favore adjutus, eò adsur-
gere valui, quò à primo ad almam hanc Musarum sedem ac-
cessu tendere in votis fuerat. Flagitat autem nunc ætatis &
studiorum meorum ratio, nec non constitutionum Acade-
micarum tenor, ut antequam in natale solum decessurus,
celebre hoc Musarum templum liquero, publicum aliquid
studiorum meorum specimen exhibeam. Hæsit idcirco ali-
quandiu incertus animus, quam potissimum materiam feli-
gerem, diu autem in diversa versatus, ad præsens sese adpli-
cuit negotium. Impulit me considerationis hujus utilitas,
quæ nescio quid non augusti & præclari habet, ac simplicem
calamum in præceps dejecit. In hoc enim mundi senio, quò
omnia in deterius vergunt, horrendus bellorum impetus sin-

gula quatit, singula perumpit, singula arcano quodam tremore percussit. Nec usquam terrarum tam felix stetit imperium, quod non fortunæ vices subiit, & belli motibus obnoxium non fuit. Floruit Roma gentium caput, & regiones victoris, regna triumphis, orbem terrore implevit; bellorum autem turbine concussa, tot vices experta est, ut vix pristini splendoris simulacra hodierna dies ostentare queat. Scire ideo aveo animus, quo jurè quæve injuriâ suscipiuntur bella, in cujus rei succincta expositione, præsens, Divinâ cœlitus favente gratiâ, versabitur labor. Movit & illud, quod hoc argumentum haud nuper in illustri hoc Lycæo ventilatum esse deprehendi. Hoc quidquid est operis, vestris potissimum nominibus, Reverendissime Dn. Mecenas, ut & Pl. Reverendi & Clarissimi Dn. Promotores, sacratum esse volui; ut aliquod in Vos prolixæ pietatis documentum ob pulcherrima mihi præstita beneficia exstaret, haud dubitans, quin hoc, quidquid fuerit, boni consulatis, & solito favore complectamini clientulum.

Reverendissimo Dn. Mecenas,

ET

Vestris Pl. Rever. Clarissimisque Dignitatibus

Sacrâ pietate addictissimum

N. LECHANDRUM.

AUSPICE

AUSPICE DEO!

I.

Ntequam penitus in rei considerationem provehor, non abs re me facturum esse judico, si primum secundum vetustam in his negotiis consuetudinem, in natales vocis studiosius inquisivero; ut ita expositio nominis ad secretiorem rei cognitionem viam feliciter pandat. De etymo autem hujus vocis in diversas itur sententias. Priscianus bellum dictum esse vult, per Antiphrasin quasi minime bellum seu pulchrum, quod fit omnium quasi immanitatum dira congeries. Grotius in lib. 1. de jure belli & pacis, bellum deducit ex voce duellum, per abjectionem *du* u, & mutationem *d* in *b*. ut duonus bonus, *duis* bis, quod inter duos principes potissimum, vel inter duos exercitus in bello res geratur. Sunt & qui bellum deductum esse volunt à belluis, quod belluarum potius quam hominum sit in mutuum sævire exitium. Cassiodorus a. vocem hanc à Belo originem duxisse ait, à quo non longè discedunt alii, qui derivant à græco βέλος, quod significat telum, jaculum & sagittam. Nos in hac velilla sententia tuenda non tam sollicitè sudabimus, cum in expositione vocis prolixius hære, minus è re esse judicemus; ultima tamen vocis derivatio nobis non incommoda esse videtur, cum his potissimum armis obviam hosti eatur; accipitur etiam telum generatim pro quibusvis armis.

A 3

II.

II.

Inter bellum autem & prælium id interest discriminis, quod bellum vocetur totum illud tempus, quò dissensio manserit hostilis, licet non sit cum hoste conflictus: prælium autem appellatur ipsa pugna, cum de victoria obtinenda inter hostes certatio fiat; licet pulchrè noverim has voces sæpè promiscuè usurpari. Bellum etiam hic accipitur non pro Antipathia naturali inter res physicas; nec pro bello spirituali inter Deum & mammona, spiritum & carnem &c. sed pro *publicorum armorum iusta contentione*, cujus definitio talis esse poterit: Bellum est actio hostilis, ad injuriam propulsandam vel vindicandam à magistratu, consilio, vi armisque contra hostes, pacis retinendæ & consequendæ gratiâ legitimè suscepta & administrata: ut id nervosè satis definitivit piæ memoriæ Doct. Mich. Syllensstæpe in suæ Polit. Disp. 17.

III.

Actio dicitur, etsi armorum feræ ac induciæ subindè inter venerint, propter actionem tamen bellum suscipitur, & sic fit denominatio à potiori, ut loqui amant in subtili philosophorum schola. Grotius in libro primo de jure belli ac pacis definit bellum, quod sit *status per vim certantium quâ tales sunt*: & judicat bellum per actionem non rectè definiti posse, quod non ritè forsan hic distinguatur inter bellum & prælium, cum sæpè in bello cessetur à conflictu, & consilio ac machinationibus domi in perniciem hostis vigiletur. Sed ob allatam supra rationem non video quid hoc officere possit nostræ definitioni, cum ob actionem potissimum bellum suscipiatur; nec turò dixeris planè omnem cessare actionem, licet induciæ intercesserint, nisi absurdè illum nihil agere statueris, qui induciis factis, belli malis quasi fessus quiescit, & consilio ac machinationibus diraquevis in hostem molitur, viresque collapsas reparat, ut majori deinceps cum malo belli impetus, qui ad tempus

con-

confedit, recrudescat. *Hostilis* dicitur *actio*, quia publica arma in hostem stringuntur. Non enim cum civibus, neque cum latronibus verum est bellum: illud enim motus civilis, conjuratio & seditio, hoc malignorum iusta est persecutio. Indigitatur etiam causa externè impellens, *ad injuriam nempe avertendam vel vindicandam*: tum enim justè suscipiuntur bella, cum in pace vivere non licuerit. Temerè idcirco arma in hostem capienda non sunt, nunquam enim lætus belli adfulsit eventus, nisi iusta causa necessitatem bellandi imposuerit; quod appositè satis his verbis innuere voluit Euripides:

ἔδεις ἑξαίτερος ἄδικα, ὅς ἤλθεν πάλιν;

Nam si unius hominis vita apud Deum tanti sit, ut graviter animadvertat in eos, qui illam misero eripiunt, quid fieri putemus; cum per unius edictum tot capita sub gladio gemunt, tot urbes ardent, tot excinduntur nationes? Ubi enim pacis vinculum ruptum fuerit, statim omnia convelli, & cuncta misceri incipiunt: confestim clades urbium, cernuntur, gentium excidia, & relucens flammis hostilibus campi: statim virginum ac matronarum opprobria, plena omnia armorum, sanguinis, suppliciorum. *Quis hæc cum injustè & libidinose fecerit, tremendo Dei iudicio faciat satis*, videtis Caussini Dissert. 39. de bello. Innuitur etiam in definitione nostra *causa efficiens proxima principalis*: nempe *magistratus* iugè *summus*, cujus solius est bellum indicere, illudq; legitimè gerere; undè inter jura majestatis etiam potestas indicendi belli recenseri siveverit. Quod etiam pulchrè docet Augustinus lib. 22. contra Faustum cap. 75. inquit: *ordo ille naturalis mortalium paci accommodatus hoc poscit, ut suscipiendæ belli auctoritas penes principem sit: exequendi autem jussa bellica ministerium, milites debeant paci salutique communi*. Hinc liquet, quod rixæ, pugnæ, inimicitia & duella privatorum, belli nomen non mereantur. Ita autem jura belli magistratui hic tribuimus, ut non omnis prorsus potestas prærepta sit subditis arripiendi arma defen-

defensivè in casu necessitatis, dum præter opinionem vis externa ingruit, & tempus non ferat illum consuli, qui supremum in imperio jus habet; tunc non tenentur subditi expressum magistratus expectare mandatum, cum sufficiat tacitum. *Naturaliter enim omnes ad arcendam à se injuriam jus habent resistendi*, ut loquitur Grot. l. 1. c. 4. de jure belli & pacis. Cum enim liceat homini privato, in subita oppressione latroni resistere, quidni licebit hostem ultima minitantem amovere, cum auxilium à magistratu per temporis angustiam sperari non possit. Hic tamen probè distinguendum est inter bellum *offensivum & defensivum*. Bello offensivo inconsulto magistratu hostem invadere non licet: justam autem in casu necessitatis suscipere defensionem, contra externum malum fas erit, vide Althus. Pol. de bello. Nec hoc tam belli, quam justæ defensionis nomen mereretur. Augetur etiam definitio nostra voce *consilii*, quod hoc non minus quam viribus res amplæ gerantur; omnia enim prius consilio quam armis tentanda sunt. *Vi armisq;* indigitatur armorum in bello necessitas, nemo enim sine his feliciter hostem amovere potuit. Et veluti apes amisso aculeo, apertente, taurus cornu torpet; ita miles armis destitutus, vix præclari & generosi quidquam audebit. Additur & finis, *conservanda & reparanda pacis gratiâ*. *Eam enim ob causam suscipienda sunt bella, ut sine injuria in pace vivatur*, ut loquitur Romanæ illud facundie decus Cicero lib. 1. de off. Vox legitime excludit bella iniqua & injusta, quæ sine justa suscipiuntur gerunturvè causa, vel iniquæ causæ falsum superinducunt colorem. *Sunt quippe ut pacis ita belli jura, nec minus fortiter quam justè ferrum stringere oportet*, ut graviter monet Liv. lib. 5. cap. 27.

IV.

In explicatione definitionis sollicitius paulò occupati fuimus, nunc ardua satis nos excipit controversia, sintne Christianis licita bella? Bella christianis licita esse negant Anabaptistæ,

Photiniani compluresque alii, & cum iis è Patrum schola, Tertullianus & Lactantius. Ajunt illi hominis christiani mores ad lenitatem & humanitatem, non ad sævitiam & vindictam debere compositos esse: sævū & inexplebilem in bellis esse animum, vindictæ cupidum & immitem, variasq; in bello ad peccandum illecebras suppeditari: vexari innocentiam, ali improbitatem, omnia rapinis, cædibus, stupris commisceri; laxatis pudoris & verecundiæ vinculis, morum sanctitatem & castimoniam profigari, patriam deniq; ex libertate in servitutem, ex florenti rerum statu in cineres redigi, adeoque totam consumi, ut pulchrè ad placitum eorum loquitur Schonbornerus lib. 6. Pol. cap. 1. Repugnat enim humanæ naturæ, ajunt, arma tractare, quæ est mitis & placida à Deo creata, non munita cornibus, ut tauri: non instructa dentibus, ut apri: non ab ungvibus parata, ut leones. Et ut pacis commoda multa; ita incommoda plura in bello oriuntur. *In pace enim causa & merita spectantur: ubi bellum ingruit, innocentes & noxii juxta cadunt*. Corn. Tacit. 1. Annal. *In pace filii parentes suos: in bello contra parentes filios suos sepeliunt*, Herod. lib. 1. Premere etiam magis videntur dicta sacri codicis complura, quæ unicè monent, ut paci serviamus, & omni studio belli mala declinemus. Licet hic autem haud parū roboris habere adversariorum videatur sententiâ, nihilominus tamen bellum justum esse licitum, haud obscure patebit, si penitus in rem introspicere velimus, idque probatur 1. *Ex lege naturæ*, quæ destructionem sui odit, & conservationem adpetit. Est enim opus naturæ impressum, ut sicut nemini nocendum esse ducamus, ita à nemine nobis noceri velimus. Quam rem pulchrè & appositè satis expressit sui seculi decus Cicero lib. 1. de off. *Principio generi animantium omni est à natura tributum, ut se, vitam corpusque tueatur, declinetq; ea que nocitura videantur, omniaque que sint ad vivendum necessaria, inquirat & pareat*. Quod etiam innuere voluit in oratione sua pro T. Annio Milone: *Est enim hæc non*

scripta sed nata lex, quam non didicimus, accepimus, legimus, verū ex natura ipsa arripimus, hausimus, expressimus, ad quā non docti sed facti: non instituti sed imbuti: ut si vita nostra in aliquas insidias, si in vim, insela aut latronū aut inimicorum incidisset, omnī honesta ratio esset expedienda salutis. Hinc planum esse dixerim, ex lege naturæ licere vim illatam arce-
re, vitam & corpus tueri ab injuria externa, imminensque malum depellere. Et si liceat homini privato ipsisq; brutis se suaq; conservare, & noxia depellere, quidni licebit illis, qui sceptrā gerunt, & cum muni bono, cui nati sunt, unice consulunt, hostiles impetus avertere, se suaque ab interitu vindicare, & justis illos persequi armis, qui rempublicam cupiunt everlam. *Imo qui non defendit cum potest, tam est in vitio, ac si parentes atque patriam deseruissent, ut loquitur Cicero lib. 1. de off. 2.* Etiam probamus bella justa esse licita ex *Sacris oraculis*, quod patet ex historia Moſis Exod. 17. v. 8. 9. &c. Et Num. 31. 2. Bello gerendo informatio est data Deut. 20. Judic. 7. In novo testamento Johannes milites stationem suam deserere non jubet, sed monet eos ut stipendio suo sint contenti, Luc. 3. 14. Legitur etiam de Centurione Capernaico, quod habuerit sub se milites, non tamen à Christo justus est officium suum deserere. Sed ne sacra profanis miscere videar; hæc sacro Theologorum ordini relinquo. 3. *Ab effectu* etiam constabit bella Justa esse licita, si enim bellorum effectus sint boni & utiles, utique planum exinde fiet, justa bella haud parum utilitatis reip. adferre. Hi (puta effectus) salutem reipublicæ conservant, ejusq; societatem tuentur: authoritatem Magistratui, subditis incolumitatem acquirunt, ut singuli in tuta & tranquilla pace sua munia exequi possint. Continent exteros in officio, quia nemo audet provocare eum, aut injuria afficere, quem intelligit promptum & expeditum esse ad defendendum. Atque ut paucis rem explicem: pacem acquirunt, qua obtentā, agricultura artium nutritrix viget, commercia terrā marique liberè exercentur, & singula prospero rerum florent

sue-

successu. Ad argumenta singula, quæ assertioni nostræ obijciunt adversarii, respondere nimis longum foret, publicæ idcirco illa disquisitioni reservo. Urgent præcipuè non licere nobis sub Evangelio constitutis, quæ populo V. T. sunt concessa. Verum probent velim, Evangelium tollere legem naturæ, sic lubens concedam, omne jus belli, legi naturæ licet congruum, cessare.

V.

Bellum legitimum juri divino & naturæ non adversari, prolixè satis ostensum est; flagitat nunc methodi ratio, ut causas, quæ bellum justè movere queant, studiosè investigemus. Causa hic quæritur non *universalis*, ipse Deus, cujus nutu & moderamine cuncta geruntur, nec *secunda & propinquior*, ipsa majestas, de qua supra nobis sermo fuit; sed causæ hic indignantur *impulsivæ*, propter quas bellum justè suscipitur. Nec causa hic intelligitur Theologica, utpote peccatum, quo lacesitum cœleste Numen bella immittit: sed politica, quæ Reges ac Principes ad justa impellit arma. Temerè enim in hostem ruere non oportet, quippe non est in potestate ejusdem bellum sumere & finire. Sed cum demum justè invadimus hostem, quando tranquilla frui pace non licet, & honestæ omnes pacis conditiones superbè respuuntur. *Misera enim pax vel bello benè mutatur*, ut monet illustris ille scriptor Tacitus 3. annal. Potest idcirco omnis justa belli causa vel ad *defensionem* vel ad *vindictam* revocari. Defensione justa ac necessaria nulla major ac gravior esse causa potest, cum vim vi repellere, omnes leges, omniaque jura sinant. *Hoc enim & ratio doctis, & necessitas barbaris, & mos gentibus, & feris ipsa natura præscripsit, ut omnem semper vim, quacunque ope possent, à corpore, à capite, à vita sua propulsarent*, ut loquitur Cicero pro Milone. *Nam cum duo sint genera decertandi, unum per disceptationem, alterum per vim: eumque illud proprium sit hominis, hoc belluarum: confugiendum est ad posterius cum uti non licet priore;* inquit præfatus Cicero l. 1.

B 2

de

de off. Cæterum defensio est aut *aliorum* aut *nostra*. Aliena cum socios & oppressos ab injuria vindicamus. Nostra cum vim à nobis & nostris arcemus, & libertatem, patriam, parentesque armis tegimus. Utriusque meminit Cicero in lib. 3. de rep. *Nullum bellum, inquit, à civitate optime suscipitur, nisi aut pro fide, aut pro salute.* Huc accedit illud Aristotelis in Reth. ad Alexand. *Δεῖ τὸς ἀδικημένων, ὑπὲρ ἑαυτῶν πολεμεῖν, ἢ ὑπὲρ συγγενῶν, ἢ ὑπὲρ ἰεραγῶν, ἢ συμμάχοις ἀδικημένοις βοηθεῖν.* Favet & Christianus Doctor Ambrosius de off. lib. 1. c. 27. *Fortitudo, quæ per bella tuetur à barbaris patriam: vel defendit infirmos: vel à latronibus socios, plena justitia est.* Vid: Lipsij Pol. l. 5. c. 4. Schonborn. Pol. Lib. 6. Si enim socios vel oppressos gravior aliqua vis urgeat, videtur cogere commune societatis vinculum, & humanitatis nexus, (*natura enim ipsa cognationem quandam inter homines constituit, veluti loqui amat Grotius*) ut afflictis opitulemur. Quod Romanos fecisse, ingenuè fatetur Romani eloquii flos Cicero lib. 3. de rep. *Noster, inquit, populus, sociis defendendis terrarum omnium potitus est.* Defensio autem nostra est vel *religionis* vel *regionis*, *personarum* & *bonorum*. Licet enim religio ut spirituale bonum, armis protegi nequeat, ejus tamen liberum exercitium rectè armis asseritur. Licere autem pro religione pugnare, liquet exindè quod cœlestia mundanis anteponeere debeamus, & nulla ratione admittere, ut religionis exercitia intermittantur. Et quod religionis defensio voluntati divinæ non adversetur patet ex eo, quod institutum Jsraëliitarum adversus Rubenitas de religione defendenda non impediverit Deus, sed legatorum de re cognoscenda iter promoverit, Jos. 22. 13. *Regionis* defensio etiam principi incumbit, quemadmodum enim propter subditorum salutem Reges sceptris admoventur; ita suarum esse partium meminerint, omnem eo dirigere sollicitudinem, ut sub eorum tutela, cives intra limites regni ab incurso

hostili

hostili tuti, tranquillè vivant. Hinc illud Claudiani ad Honorium Imperatorem.

Te civem patremq; geras, Tu consule cunctis.

Optimè proindè majorum nostrorum Rex Dignerus, ideo se regios honores accepisse dixit, ut subditi tuto & justè viverent, ut refert Johannes M. l. 7. c. 24. Et defensionis justitia non modo ad illatam injuriam, sed & ingruentem pertinet; *Dummodo suspicioni signa timore non indigna accedant*, ut loquitur Besoldus de arte jureq; belli. Satius quippe est occurrere malo in tempore, quam post vulneratam, ut loquuntur, causam remedium quærere. *Personarum* & *bonorum* defensionem etiam princeps justè suscipere potest, quippè omni studio in id incumbere tenetur, ut nihil damni sentiat resp. sibi à supremo Numine commissa, civesque in ea degentes, quæ famam, quæ leges, quæ libertatem & fortunas.

VI

Defensionem legitimam bello justam præbere causam assertum est: nunc superest, ut ostendamus etiam ob *vindictam* justè bella suscipi. Et ut innaturam rei penitus inquiratur, talis vindictæ legitimæ definitio esse poterit: *Est offensio justa, quæ vel ad res per vim ereptas recuperandum, vel ad illatas enormes injurias vindicandum instituitur.* Huc spectant 1. *Personarum acrerum repetitio.* Sic Abrahamus Reges, Gen: 14. David Amalechitas deprædantes, 1. Sam 30. persecuti sunt. Hoc enim legibus & rectæ rationi congruum est, ut quilibet rebus partis securè fruatur; & quidquid improbitas per vim abstulit, justè recuperatur. 2. *Legatorum violatio* etiam justa novere arma potest. Sunt enim legati jure gentium sacrosancti, & ab omni injuria tuti esse debent. *Hinc legatorum nomen apud omnes gentes sanctum & inviolabile semper fuit:* ut loquitur Cæli. l. 3. bell. Gall. *Unde Corinthiorum urbs ideo à Romanis fuit eversa, quod ab iis legati durius essent habiti, & sordibus persusi,* Cic. pro leg. Man. Sic David injuriam legato illatam strenuè

ultus est, 2. Sam. 10. Huc referenda 3. est *paſtorum viola-
tio*: foedera quippe temerè frangenda non ſunt, & ſi ullibi,
hoc certè in contractu bona fides neceſſaria probatur, Beſold.
de jure foed. ſemper enim *quasi divina neceſſitate in perju-
ros animadverſum eſt, ut & divinam ultionem, & humanam
infamiam contraxerint*, ait Ariſtot. in Reth. ad Alex. c. 18.
4. Legitima belli cenſetur cauſa, ſi quis *absque juſta cauſa
ſuis prohibeatur commodis*: veluti agro, mari, commerciis,
portubus, dummodo ulus horum cum damno aliquo hoſtis
conjunctus non fuerat. Ita enim Trismegistus in lib. de natu-
ra Deorum: *in portubus, navigationibus, communicationi-
bus, commoditatibus, alterna humanitatis nexus eſt fortiffimus*.
Et Sen. lib. 5. nat. quaest. cap. 18. *Deus omnibus inter ſe populis
perventum commercium dedit, & gentes diſſipatas locis mi-
ſcuit, iugens beneficium, ſi illud in injuriam ſuam homi-
num non vertat furor*. 5. *Cum hoſtibus conjunctio juſtam
bello præbere cauſam poteſt; Qui enim ſe cum hoſte con-
jungit, haud injuria eodem habendus eſt loco, quo hoſtis;
& ſic juſtus eum invaſeris armis*. 6. Si per regionem alicujus
innoxius denegeretur tranſitus, Num. 20. & 21. cum ho-
ſtis nihil exinde ſenſerit damni, & neceſſario hæc viâ ten-
dendum ſit. Huc accedit, ſi oblato legitimo pretio alimen-
ta tranſeuntibus invidè ſubtrahantur. Jud. 8. v. 5. Hæ ſunt
potiores cauſæ, quas apud Politicos mihi videre contigit,
cur juſta offenſione hoſtem aggredi licet. Viderint tamen
illi, qui purpurâ & ſceptris fulgent, ne levem ob cauſam
bella moveant. *Veluti enim Dracones exugentes ſanguinem
elephantorum perdunt elephantos, ſed & ipſi pereunt: ita
in bello utraque pars damno afficitur; perimit & perit*. Plin.
l. 8. c. 12. Nec cauſæ nimis antiquæ ſunt arceſſendæ, ſed ſa-
tisfactio eſt prius urgenda, & conciliatio per arbitros non
negligenda. Laudatur hoc nomine Auguſtus, *quod nulli
genti ſine juſtis & neceſſariis cauſis bellum intulerit*, apud
Svet. vit. Aug. c. 20. Celebrantur Lucullus & Scipio, qui
dixerunt, *ſe malle unum civem ſervare, quam mille hoſtes oc-
cidere*

cidere, apud Plut. in Lucullo. Hæc breviter de bello ejusque
legitimis cauſis perſtringere placuit. Eſſet quidem jam de
bello legitimè gerendo & finiendo agendum, ut & de in-
juſtis atque occultis belli cauſis, quales ſunt 7. *Inordi-
nata dominandi libido*, quam Alexandro Magno exprobra-
runt Schytx: *Si Dii habitum corporis tui animi aviditati
parem eſſe voluiſſent; orbis te non caperes: altera manu
orientem, altera occidentem contingeres, & hoc adſequu-
tus, ſcire velles, ubi tanti Numinis fulgor conderetur. Sic
quoque concupiſcis, qua non capis*. Ec. Curt. l. 7. c. 8. 2. *Ambi-
tio*, priſca bellandi cauſa, ut habet Salluſt. 3. *Nocendi cupi-
ditas*. 4. *Nimia felicitas*. 5. *Ulcendi crudelitas*. 6. *Ava-
ritia*. Sed temporis anguſtia & ſumptuum moles verant hæc
fuſius perſequi. A Te idcirco B. L. unicè flagito, ut
hoc, quidquid fuerit, boni conſule-
re digneris.

SOLI DEO HONOS PERENNIS!

In eruditam Pereximii & Literatissimi Domini
NICOLAI LECHANDRI,
Philosoph. *Candidati* meritissimi, amici & Commilito-
nis perindustrii, Disputationem de *Bello*, ut vocant,
gradualem, *πρωτότυπον* extemporaneum:

UT docet indomitos socios *Mars* armiger usque
Præmia militiæ pulverulenta sequi,
Seu spreta pietate velint consurgere in arma,
Seu tremulo patrios ense *stuerent* focos:
Sic docet *Aoniam* pubem *Dea Gorgone* *sava*
Scire modo adversas, sternere non, acies.
Ille movere jubet bellum, dignoscere at *hæcæ*,
Scilicet officio dignus uterque suo.
Pallados es non *Martis* amor, qui *Pallados* arte
Describis bellum, *Marte* licet proprio,

*Quod applausus & honoris cau-
sa dedit*

AND. WANOCHIUS
Phil. Præf. Prof. Ord.
& b. a. Stip. insp.